

СИЛАБУС
навчальної дисципліни

**ІСТОРІЯ СЛОВ'ЯН ДОБИ
СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ТА
РАНЬОГО НОВОГО
ЧАСУ**

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ
О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

**КАФЕДРА
ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ ТА
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

Освітній ступінь
Галузь знань
Спеціальність
Освітньо-професійна програма
Кількість кредитів
Рік підготовки, семестр
Компонент освітньо-професійної програми
Дні занять
Мова викладання
Консультації

бакалавр
03 Гуманітарні науки
032 Історія та археологія
Історія та археологія
4
2 рік, IV семестр
Обов'язкові компоненти ОП.
згідно з розкладом
українська
щовівторка 11.30-12.30 (304 кабінет, з
можливістю дистанційної роботи на платформах
ZOOM, Google Meet та Google-class).
кандидат історичних наук, доцент
Шара Любов Миколаївна
Е-mail: ljuba_che@ukr.net
Тел.моб.: +38(099)52-57-558

Викладач

Контакти

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ¹

Навчальний курс «Історія слов'ян доби середньовіччя та раннього нового часу» розрахований на здобувачів вищої освіти історичних спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань (середньої освіти), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки бакалавра.

Навчальна дисципліна побудована відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS), містить 3 змістові модулі:

1. Державотворчі процеси у південних слов'ян (VII – XVI ст.).
2. Політичний та соціально-економічний розвиток західнослов'янських народів упродовж IX – XVI ст.
3. Східнослов'янська спільнота за доби середньовіччя та ранньомодерного часу (IX – XVI ст.).

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти фахових компетентностей, пов'язаних із розумінням сутності визначальних процесів в історії слов'янських народів означеного періоду та застосування їх під час професійної діяльності.

¹ Детально про дисципліну див.: Google-class «Історія слов'ян доби середньовіччя та раннього нового часу».

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ЗК 03	Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.
ЗК04	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК 06	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 08	Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
ЗК 09	Здатність бути критичним і самокритичним.
СК 01	Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
СК 02	Усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах.
СК 04	Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
СК 05	Здатність відшукувати необхідні для освітньої та наукової діяльності історичні джерела (архівні та опубліковані документи, етнографічні, картографічні матеріали, музейні експонати, археологічні артефакти і т. п.).
СК 08	Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.
СК 09	Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
СК 10	Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.
СК 13	Здатність визначати причинно-наслідкові зв'язки розвитку людської цивілізації, основні етапи її становлення.
СК 14	Здатність визначати загальні закономірності та особливості історичного розвитку країн світу, визначати місце історії України у контексті світової історії.
Здобувач вищої освіти буде здатен	
ПРН 01	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПРН 02	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПРН 03	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПРН 04	Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.
ПРН 05	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
ПРН 06	Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.
ПРН 07	Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.
ПРН 08	Брати участь у плануванні та виконанні наукових досліджень у сфері історії, презентувати результати досліджень, аргументувати висновки детальні знання про певний історичний період або проблему.
ПРН 11	Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов.
ПРН 13	Розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів

	України, Європи та світу, фактори, що зумовлюють різноманіття культур та національних спільнот, ефективно співпрацювати з носіями різних історичних та культурних цінностей.
ПРН 15	Застосовувати набуті спеціальні компетентності на широкому громадсько-політичному та суспільному рівнях, аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Разом	у тому числі					Разом	у тому числі				
		л	пр	лаб.	інд.	срс		л	пр	лаб.	інд.	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Державотворчі процеси у південних слов'ян (VII – XVI ст.).												
Тема 1-2. Формування слов'янських ранньфеодальних держав на Балканах (VII – XIV ст.).	16	4	4			8	17	2	-			15
Тема 3-4. Південнослов'янські народи у складі Османської імперії (XV – XVI ст.).	21	4	-			17	27	2	-			25
Разом за змістовим модулем 1	37	8	4			25	44	4	-			40
Модуль 2.												
Політичний та соціально-економічний розвиток західнослов'янських народів упродовж IX – XVI ст.												
Тема 1-2. Польські та чеські землі у IX – XIII ст.	16	4	4			8	14	2	2			10
Тема 3. Слов'янські народи у складі Австрійської монархії XVI ст.	22	2	4			16	11	2	4			5
Тема 4-5. Відновлення Польського королівства. Річ Посполита (XIV – XVI ст.).	12	4	4			4	15	-	-			15
Разом за змістовим модулем 2	50	10	12			28	40	4	6			30
Модуль 3.												
Східнослов'янська спільнота за доби середньовіччя та ранньомодерного часу (IX – XVI ст.).												
Тема 1-2. Формування Московської держави (XIII – XV ст.).	8	4	-			4	7	2	-			5
Тема 3. Московія XVI ст.	10	2	4			4	9	2	2			5

Тема 4. Основні етапи історії білоруського народу.	15	2	-			13	20	-	-			20
Разом за змістовим модулем 3	33	8	4			21	36	4	2			30
Усього годин	120	26	20			74	120	12	8			100

Тематика практичних занять²

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
1	Друге Болгарське царство (1185-1396 рр.)	4
Модуль 2		
2	Боротьба слов'янських народів з агресією монголо-татарських завойовників і хрестоносців (XIII – XV ст.)	4
3	Слов'яни в контексті реформаційного руху	4
4	Культурні здобутки західного слов'янства за доби середньовіччя і ранньомодерного часу (XIV – XVI ст.)	4
Модуль 3		
5	Культурна спадщина Московії XV – XVI ст.	4
Усього годин практичних занять		20

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Балух В., Коцур В. Історія середніх віків. Т.1. Чернівці, 2010.
2. Балух В., Коцур В. Історія середніх віків. Т.2. Чернівці, 2011.
3. Гудзь-Марков А. История славян. Москва, 1997.
4. Духопельников В. История России. Харьков, 2003.
5. Зашкільняк Л. О., Крикун М. Г. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів / Наук. ред. Л. Зашкільняк. Львів, 2002.
6. Зінько О., Калитко С., Кравчук О., Поп І. Нариси історії Чехії. Вінниця, 2017.
7. Історія Беларусі. URL: https://www.bsatu.by/sites/default/files/field/publikatsiya_file/istoriya-belarusi-posobie-dlya-inostr-stud.pdf
8. Історія південних і західних слов'ян / за ред. В.Ярового. Київ, 2001.
9. Історія Центрально-Східної Європи / за ред. Л.Зашкільняка. Львів, 2001.
10. Ковкель И., Ярмусик Э. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени. Минск, 2000. 592 с. URL: <https://www.vsavm.by/wp-content/uploads/2013/02/751637.pdf>
11. Краткая история Беларуси. URL: <https://belarus24.by/articles/about-belarus/kratkaya-istoriya-belarusi/>
12. Кріль М. Історія Словаччини. Львів, 2006.
13. Крижановська О. Історія середніх віків: Вступ до історії західноєвропейського середньовіччя. Київ, 2004.
14. Пуришова Н. Історія Білорусі. Мінськ, 2013. URL: https://stud.com.ua/3496/istoriya/istoriya_bilorusi
15. Скрынников Р. Великий государь Иоанн Васильевич Грозный: В 2-х томах. Смоленск, 1996.
16. Скрынников Р. Возвышение Москвы. Скрынников Р. Русь IX – XVII вв. Санкт-Петербург, 1999. С.124-136.

² Методичні рекомендації та список літератури до кожного заняття див.: Google-class «Історія слов'ян доби середньовіччя та раннього нового часу».

17. Супричов О. Країни Центрально-Східної і Східної Європи. *Географія та основи економіки в школі*. 2009. № 3. С.34-41; там само. № 4. С.36-41.
18. Хома Н. Історія держави і права зарубіжних країн. Київ, Львів, 2003.
19. Хрестоматія з історії держави і права України. Київ, 2003.
20. Хрестоматія з історії західних та південних слов'ян: посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів/ упор. В. Яровий. Львів, 2001.
21. Цольнер Е. Історія Австрії. Львів, 2001.
22. Чорній В. Історія Болгарії. Львів, 2007.

Допоміжна література:

1. Баран В. Суспільний розвиток слов'ян у світлі етнографії, археології та історичних джерел *Історія в школах України*. 2006. №4. С.43-44; 2006. 5. С.45-47; 2006. 7. С.52-56.
2. Баран В. У пошуках прабатьківщини слов'ян. *Історія в школах України*. 2003. №1. С.29-34.
3. Битва народів»: 600 Грюнвальдської битви. URL: https://www.bbc.com/ukrainian/ukraine/2010/07/100716_grunwald_cherkas_oh
4. Богомильство. URL: <http://www.pravenc.ru/text/149507.html>
5. Боротьба за Прибалтику. URL: <https://disted.edu.vn.ua/courses/learn/2384>
6. Боротьба руського народу проти німецьких, шведських і датських феодалів. URL: https://studme.com.ua/1175100914060/istoriya/borba_russkogo_naroda_protiv_nemetskih_shvedskih_datskih_feodalov.htm
7. Гаєцький В. Історичні причини Куликовської битви. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/86777/02-Gaetsky.pdf?sequence=1>
8. Герасименко О. Ігумен усієї Русі: «опричний монастир» Івана Грозного. URL: <https://www.verbum.com.ua/02/2020/to-play-roles/hegumen-of-all-rus/>
9. Головін Ю. Ян Гус, його життя і діяльність. *Історія України*. 2007. №7. С.9-15.
10. Головченко В. Витоки агресивності зовнішньої політики Росії. URL: <file:///C:/Users/1/AppData/Local/Temp/56-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-227-1-10-20170123.pdf>
11. Московське царство. Іван Грозний (відео). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=r-A6vL3cu90>
12. Опричнина Івана Грозного. URL: https://studme.com.ua/1708080314075/istoriya/oprichnina_ivana_groznogo.htm
13. Посилення Московської держави та входження Чернігово-Сіверщини до її складу. URL: https://history.ed-era.com/mizh_russyu_ta_richchyu/posulennya_moskovsoy_derzhavu_ta_vkhodzhennya_chernygovogo_syv_erschunu_do_skladu
14. Рожко І. Ян Гус: «Не зречуся!» URL: <https://r500.ua/yan-gus-ne-zrechusya/>
15. Сегеда С. Походження та рання етнічна історія слов'ян. *Народна творчість та етнографія*. 2008. №6. С.24-31.
16. Стояння на річці Утрі завершилося в 1480 р. URL: <https://srcaltufevo.ru/uk/stoyanie-na-reke-ugre-v-1480-godu-zavershilos-stoyanie-na-ugre.html>
17. Флоря Б. Поздний Новгород и Чехия Ягеллонов. *Седние века*. 2011. № 3-4. С. 9-26.
18. Цебрій І. Особливості соціально-економічного та культурно-політичного розвитку польських і чеських міст в епоху Середньовіччя. *Історична пам'ять*. 2007. № 1. С.183-190.
19. Чорній В. Боснія і Герцеговина: з історії етносів і релігій. *Людина і світ*. 2001. №7. С.45-51.
20. Ціватий В. Міжнародно-політичні наслідки й фронтири Тридцятилітньої війни (1618-1648): історичний, дипломатичний та інституціональний дискурси / Вячеслав Ціватий // Наукові записки. Серія: Історія: збірник наукових праць/ гол. ред. О. А. Мельничук; Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. – Вінниця: Твори, 2019. – Вип. 27. – С. 88-96.
21. Як Московія привласнила історію Київської Русі. URL: <https://gkmk.kiev.ua/kafedra-istoriyi-2/moskovija-kiyivskaja>
22. Як Московська держава почала збирати землі (відео-урок). URL: <https://www.youtube.com/watch?v=UtSBo8Q-IJk>

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Викичення. URL: <https://history.wikireading.ru/195437>
2. Історія та гуманітарні науки. URL: <https://ukrhyst.at.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>
4. Ізборник. URL: <http://litopys.org.ua/dvornik/dv02.htm>
5. Східна література. Середньовічні історичні джерела Сходу і Заходу. URL: <http://www.vostlit.info/>

ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Здобувач вищої освіти має право:

- безперешкодно висловлювати власну точку зору у письмовій чи усній формі за умови достовірної наукової аргументації;
- ініціювати дискусії та виносити на загальне обговорення контроверсійні оцінки обговорюваних проблем;
- ставити запитання до доповідачів на семінарських заняттях, доповнювати й уточнювати їхні відповіді;
- пропонувати власні варіації виконання самостійної роботи;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Здобувач вищої освіти зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу (у разі відсутності через хворобу або поважну причину – надати підтверджувальну довідку);
- не запізнюватися, мати належний зовнішній вигляд; під час занять не користуватися мобільним телефоном;
- старанно готуватися до семінарів; відпрацьовувати пропущені практичні заняття у визначений викладачем час;
- старости груп повинні контролювати своєчасне забезпечення семінарського заняття історичною картою або засобами для презентації (при потребі).
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені заняття дозволяється відпрацьовувати упродовж **семестру** (до початку екзаменаційної сесії), кожного вівторка, у час, визначений для консультацій (11.30-12.30 год) або, у разі дистанційного навчання, – через Google-class, платформи ZOOM і Google Meet.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися засад «Положення про академічну доброчесність в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (https://drive.google.com/file/d/1TggRAFOn49g08VcMd_XsZHGyYNpm5LPs/view)). У процесі навчання вимагається: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного і підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); вказання посилань на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела матеріалів. Забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Поточне оцінювання та самостійна робота											Іспит	Разом
ЗМ № 1			ЗМ № 2				ЗМ № 3					
Т 1-2	Т 3-4	т/з, т/р	Т 5-6	Т 7	Т 8-9	т/з, т/р	Т 10-11	Т 12	Т 13	т/з, т/р		
10	4	6	10	11	9	6	1	9	3	6	25	100

